

ประกาศสถาปนาสมณศักดิ์

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ประกาศว่า โดยที่ทรงพระราชดำริว่า พระสงฆ์ซึ่งดำรงในสมณคุณ มีอุปการะยิ่งแก่การพระศาสนา สมควรจะได้เลื่อนอิสริยฐานันดรในสมณศักดิ์สูงขึ้นมีอยู่ บัดนี้จวบกาลมหามงคลสมัยเฉลิมพระชนมพรรษา ควรจะสถาปนาอิสริยยศพระสงฆ์ขึ้นไว้ ให้บริบูรณ์ตามตำแหน่ง

จึงทรงพระราชดำริว่า พระศาสนโสภณ เป็นพระเถระผู้เจริญในสมณคุณ ยินดีในเนกขัมมปฏิบัติ สมบูรณ์ด้วยศีลา-

ฉบับพิเศษ หน้า ๒

เล่ม ๘๘ ตอนที่ ๒๐๒ ราชกิจจานุเบกษา ๓๑ ธันวาคม ๒๕๑๕

จาวัตร์รัตตัญญูมหาเถรกรรมชรรณ มั่นคงตลอดมาช้านาน ได้ประกอบกรณียกิจเป็นहितานุहितประโยชน์แก่พุทธจักรและอาณาจักรอย่างไพศาล ดังความพิสดารปรากฏในประกาศสถาปนาเป็นที่รองสมเด็จพระราชาคณะ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๐๔ นั้นแล้ว

ครั้นต่อมา พระศาสนโสภณ ยิ่งเจริญด้วยอุตสาหะวิริยา-
ชิตุณมีได้ทอดย สามารถประกอบพุทธศาสนกิจให้เจริญ
ก้าวหน้ายิ่งขึ้นโดยลำดับ กล่าวคือ การบริหาร เป็นกรรมการ
มหาเถรสมาคม เป็นเจ้าคณะนครหลวงกรุงเทพธนบุรี และเป็น
เจ้าคณะจังหวัดสมุทรปราการ (ธรรมยุต) การปริยัติศึกษา เป็น
ประธานอนุกรรมการพิจารณาโครงการรับการศึกษาของมหา-
วิทยาลัยสงฆ์ทั้งสอง เป็นการศึกษาของคณะสงฆ์ เป็นกรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิ โครงการจัดตั้งโรงเรียนพระสังฆาธิการส่วนกลาง
เป็นอนุกรรมการพิจารณาเรื่องการศึกษาโรงเรียนมัธยมของ
คณะสงฆ์ เป็นประธานกรรมการบริหารงานสภาการศึกษาของ
คณะสงฆ์ เป็นรองประธานกรรมการและผู้อำนวยการโรงเรียน
พระสังฆาธิการคณะธรรมยุต การพระศาสนาในต่างประเทศ
ไปเป็นประธานสงฆ์ ในคราวเสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบ
พิธีเปิดวัดพุทธปทีป กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ตามเสด็จ

เล่ม ๘๕ ตอนที่ ๒๐๒ ราชกิจจานุเบกษา ๓๑ ธันวาคม ๒๕๑๕

สมเด็จพระสังฆราช อุฎฐายี มหาเถระ ไปเยือนประเทศศรีลังกา เป็นทางราชการ เป็นผู้แทนสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย ไปสังเกตการณ์พระศาสนาในประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และออสเตรเลีย เดินทางไปให้การอุปสมบทแก่กุลบุตรในประเทศอินโดนีเซีย ตามคำอาราธนาของพระชินรักขิต หัวหน้าพุทธบริษัทในประเทศนั้น ได้รับมอบหมายจากมหาเถรสมาคม ให้เชิญศาสน์ของสมเด็จพระสังฆราช อุฎฐายีมหาเถระ และนำสิ่งของไปมอบแก่พุทธบริษัทในประเทศปากีสถาน แล้วเลยไปสังเกตการณ์พระศาสนาในประเทศอินเดีย และเนปาลด้วย ส่วนในการพระอารามนั้น ก็ปรากฏว่า พระศาสนโสภณ ได้เอาใจใส่ดูแลระวัรักษาดาววัดต่างๆ ในพระอารามให้มีสภาพสะอาดเรียบร้อยงดงามดำรงอยู่ในสภาพมั่นคงถาวร ทั้งได้เอาใจใส่จัดการบูรณะปฏิสังขรณ์ และสร้างเสริมสิ่งที่ชำรุดบกพร่องให้กลับมีสภาพดีตามเดิม เช่น ซ่อมพระเจดีย์ใหญ่ พระอุโบสถ ศาลาการเปรียญ หอไตร กุฏิสงฆ์ เป็นต้น และได้จัดสร้างอาคารขึ้นใหม่หลายหลัง คือ อาคาร "กวีบรรณालัย" เป็นห้องสมุดสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย อาคาร "วชิรญาณวงศ์" โรงเรียนมัธยมวัดบวรนิเวศ อาคาร ภ ป ร เป็นพิพิธภัณฑ์และห้องสมุดของวัด และได้สร้างตึกเป็นกุฏิสงฆ์เพิ่มขึ้นอีกหลาย

ฉบับพิเศษ หน้า ๔

เล่ม ๘๘ ตอนที่ ๒๐๒ ราชกิจจานุเบกษา ๓๑ ธันวาคม ๒๕๑๕

หลัง นับว่า พระศาสนโสภณ เป็นผู้ที่มีวิชาสามารถในการปกครองพระอารามหลวงที่มีความสำคัญ สมพระราชประสงค์

บัดนี้ พระศาสนโสภณ ก็เจริญด้วยวรมหาอายุกาล รัตตัญญู มหาเถรกรรมธรรม สมบูรณ์ด้วยคุณวุฒิวิद्याสามารถ มีปรีชาฉลาด ในการบริหารพระศาสนา ดำรงมั่นคงอยู่ในพรหมจรรย์เนกขัมมปฏิบัติ เป็นอจลพรหมจรรย์ภริต มีวัตรจริยาเป็นที่น่าเลื่อมใส เป็นหลักอยู่ในคณะธรรมยุติการูปหนึ่งสมควรจะยกย่องให้ดำรงในอัครฐานันดรที่สมเด็จพระราชาคณะสืบไป

จึงทรงพระกรุณาโปรดสถาปนา พระศาสนโสภณ ขึ้นเป็น สมเด็จพระราชาคณะ มีราชทินนามตามที่จารึกในสุพรรณบัฏว่า สมเด็จพระญาณสังวร บรมนริศรธรรมনীติสาชก ตรีปิฎกปริยัติ ชาติดา สัปตวิสุทธจริยาสมบัติ อุดมศีลาจารวัตรสุนทร ธรรมยุตติก คณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี อรัณยวาสี สถิต ณ วัดบวรนิเวศ ราชวรวิหาร พระอารามหลวง มีฐานานุศักดิ์ตั้งฐานานุกรมได้ ๑๐ รูป คือ พระครูปลัดสัมพิพัฑฒญาณาจารย์ สัทธรรมปฏิภาณ ปริยัติโกศล โสภณอาจารวัตรมหาสังฆนายก ธรรมยุตติกคิลก สตาวัรจิกจการี ๑ พระครูวินัยธร ๑ พระครูธรรมธร ๑ พระครู สรภัญญูประกาศ พระครูคู่สวด ๑ พระครูสุรนาทวิเศษ พระครู

ฉบับพิเศษ หน้า ๕

เล่ม ๘๘ ตอนที่ ๒๐๒ ราชกิจจานุเบกษา ๓๑ ธันวาคม ๒๕๑๕

คู่वाद ๑ พระกรุนิเทศธรรมจักษุ ๑ พระครูพิทักษ์รุกรกิจ ๑
พระครูสังฆสิทธิกร ๑ พระครูสมุห์ ๑ พระครูใบฎีกา ๑

อนึ่งทรงพระราชดำริว่า พระธรรมวโรดม เป็นพระเถระ
ผู้เจริญในสมณคุณอันดีในเนกขัมมปฏิบัติ สมบูรณ์ด้วยศีลา
จารวัตร รัตตัญญูมหาเถรกรณธรรม มั่นคงตลอดมาช้านาน ได้
ประกอบกรณียกิจ เป็นहितานุहितประโยชน์แก่พุทธจักรและ
อาณาจักรอย่างไพศาล ดังความพิสดารปรากฏในประกาศสถาปนา
เป็นที่รองสมเด็จพระราชาคณะ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม
พุทธศักราช ๒๕๐๔ นั้นแล้ว

ครั้นต่อมา พระธรรมวโรดม ยังเจริญด้วยอุตสาหะวิริยาธิ
คุณมิได้ท้อถอยสามารถประกอบพุทธศาสนกิจให้เจริญก้าวหน้า
ยิ่งขึ้นโดยลำดับ กล่าวคือ การบริหาร เป็นกรรมการมหาเถร
สมาคม เป็นเจ้าคณะใหญ่หนตะวันออก เป็นรองเจ้าคณะ
นครหลวงกรุงเทพธนบุรี การพระศาสนาในต่างประเทศ ได้
เป็นผู้แทนองค์สมเด็จพระสังฆราชเป็นหัวหน้าคณะสงฆ์ไทย
ไปเยี่ยมพุทธบริษัทในประเทศมาเลเซีย และสิงคโปร์ เพื่อเป็น
การส่งเสริมพระพุทธศาสนาในประเทศนั้น ๆ ไปร่วมพิธีผูกพัทธ
สีมา วัดไทยพุทธคยา ประเทศอินเดีย และวัดเชตะวัน สหพันธ์
มาเลเซีย อนึ่ง ในคราวเสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศ

เล่ม ๘๕ ตอนที่ ๒๐๒ ราชกิจจานุเบกษา ๓๑ ธันวาคม ๒๕๑๕

มาเลเซียเป็นทางราชการ เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๐๕ พระธรรมวโรดม ก็ได้ไปควบคุมดูแลกำกับการรับเสด็จของพระสงฆ์ไทยในประเทศนั้นด้วย การส่งเสริมการศึกษาของชาติ พระธรรมวโรดมได้เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งโรงเรียนวัดสังเวชชั้น ปัจจุบันมีตึก ๔ ชั้น เป็นอาคาร เรียน ๒ หลัง มีห้องเรียนรวม ๔๔ ห้อง เปิดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ถึงปีที่ ๕ มีนักเรียนทั้งหมด ๑,๑๓๑ คน นับว่าเป็นโรงเรียนมัธยมที่ใหญ่มากแห่งหนึ่ง ทั้งได้รับเป็นผู้อุปการะโรงเรียนนี้มาโดยตลอด ส่วนในการพระอาราม ได้จัดการบูรณะปฏิสังขรณ์ซ่อมแปลงและสร้างเสริมถาวรวัตถุ เสนาสนสงฆ์ สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ซึ่งชำรุดทรุดโทรมเสียหายให้กลับคืนดีมีสภาพมั่นคงถาวร ก็ได้จัดสร้างวิหาร ศาลาการเปรียญ หอสมุด กุฏิสงฆ์ เพิ่มขึ้นหลายหลัง สำหรับพระอุโบสถ ได้จัดการบูรณะซ่อมแปลงเป็นการใหญ่ โดยดัดแปลงรูปทรงของเดิมให้เป็นแบบไทย ตามแบบกรมศิลปากร สิ้นค่าใช้จ่ายประมาณ ๒ ล้านบาท อนึ่ง เป็นที่ประจักษ์ว่า พระธรรมวโรดมเป็นผู้มีปรีชาสามารถในด้านนวกกรรมเป็นพิเศษ นับว่าเป็นประโยชน์ยิ่งในการพระศาสนา

บัดนี้ พระธรรมวโรดม ก็เจริญด้วยวรมหาอายุกาล รัตตัญญู มหาเถรกรณธรรม สมบูรณ์ด้วยคุณวุฒิวิद्याสามารถ มีปรีชา

ฉลาดในการบริหารพระศาสนา ดำรงมั่นคงอยู่ในพรหมจรรย์เนก
ขัมมปฏิบัติ เป็นอจลพรหมจริยาภีรต มิวัตตจริยาเป็นที่น่า
เลื่อมใส สมควรจะยกย่องให้ดำรงในอัครฐานันดรที่สมเด็จพระ
พระราชอาคณีสืบไป

จึงทรงพระกรุณาโปรดสถาปนา พระธรรมวโรดม ขึ้นเป็น
สมเด็จพระราชาคณะ มีราชทินนามตามที่จารึกในสุพรรณบัฏ
ว่า สมเด็จพระวันรัต ปรีชิตพิพัฒน์พงศ์ วิสุทธิสงฆปริณายก
ตรีปิฎกโกศล วิมลคัมภีรญาณสุนทร มหาคณะประธานาติสร บวร
สังฆาราม กามวาสี อรัณยวาสี สถิต ณ วัดสังเวชวิศยาราม
วรวิหาร พระอารามหลวง มีฐานานุศักดิ์ตั้งฐานานุกรมได้ ๑๐ รูป
คือ พระครูปลัดสัมพิพัฒน์สุตาจารย์ ญาณโกศล วิมลศีลาจาร
มหาคณะธิการนายก ปิฎกธรรมรักขิต ๑ พระครูวินัยธร ๑
พระครูธรรมธร ๑ พระครูพรหมसर พระครูคู่สวด ๑ พระครู
อมรศัพท์ พระครูคู่สวด ๑ พระครูธรรมกุต ๑ พระครูพุทธบาล ๑
พระครูสังฆกิจจารักษ์ ๑ พระครูสมุห์ ๑ พระครูใบฎีกา ๑

อนึ่ง ทรงพระราชดำริว่า พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ เป็นพระ
เถระผู้เจริญในสมณคุณ ยินดีในเนกขัมมปฏิบัติ สมบูรณ์ด้วย
ศีลาจารวัตร รัตตัญญูมหาเถรกรณธรรม มั่นคงตลอดมาช้านาน
ได้ประกอบกรณียกิจเป็นहितานุहितประโยชน์แก่พุทธจักรและ

ฉบับพิเศษ หน้า ๘

เล่ม ๘๘ ตอนที่ ๒๐๒ ราชกิจจานุเบกษา ๓๑ ธันวาคม ๒๕๑๕

อาณาจักรอย่างไพศาล ตั้งความพิสดารปรากฏในประกาศ
สถาปนาเป็นที่รองสมเด็จพระราชาคณะ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม
พุทธศักราช ๒๕๐๖ นั้นแล้ว

ครั้นต่อมา พระอุบาล์คุณูปมาจารย์ ยิ่งเจริญด้วยอุตสาหะ
วิริยาคุณมิได้ท้อถอย สามารถประกอบพุทธศาสนกิจให้เจริญ
ก้าวหน้ายิ่งขึ้นเป็นลำดับ กล่าวคือ การบริหาร เป็นเจ้าคณะใหญ่
หนเหนือ เป็นกรรมการมหาเถรสมาคม เป็นหัวหน้าพระธรรม
ทูตสายที่ ๖ เป็นรองแม่กองงานพระธรรมทูต รูปที่ ๒ การ
พระศาสนาในต่างประเทศ ได้เดินทางไปสังเกตการณ์พระศาสนา
ยังประเทศต่างๆ ในยุโรป คือ อังกฤษ ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์
เยอรมนี ออสเตรีย สวิต และอิตาลี ไปดูการพระศาสนาและ
สังเคราะห์ประชาชนชาวไทยและชาวต่างประเทศ ณ ประเทศ
อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ ส่วนในการพระอารามนั้น ปรากฏว่า
นับตั้งแต่พระอุบาล์คุณูปมาจารย์ ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาส
วัดจักรวรรดิราชาวาสมาก็ได้เอาใจใส่ควบคุมดูแลระวางรักษา
ถาวรวัตถุสิ่งก่อสร้างให้อยู่ในสภาพมั่นคงถาวร และสะอาด
เรียบร้อยดีขึ้นโดยทั่วพระอาราม เช่น ซ่อมพระอุโบสถ กุฏิสงฆ์
ฌาปนสถาน กำแพงพระอาราม เป็นต้น กับได้จัดสร้างศาลา
บำเพ็ญกุศล ศาลาการเปรียญแบบจตุรมุข รั้วเหล็กกรอบมณฑป

ฉบับพิเศษ หน้า ๕

เล่ม ๘๕ ตอนที่ ๒๐๒ ราชกิจจานุเบกษา ๓๑ ธันวาคม ๒๕๑๕

พระพุทธบาท และกุฏิสงฆ์เพิ่มขึ้นหลายหลัง อนึ่ง พระอุบาล์
คุณูปมาจารย์ ได้ไปเป็นประธานสร้างอุโบสถ และพระประธาน
ประจำอุโบสถ ที่วัดหน้าพระธาตุ อำเภอปักธงชัย จังหวัด
นครราชสีมา ซึ่งเป็นชาติภูมิ จนสำเร็จเรียบร้อย

บัดนี้ พระอุบาล์คุณูปมาจารย์ ก็เจริญด้วยวรมหาอายุกาล
รัตตัญญุมหาเถรกรรมกรรม สมบูรณ์ด้วยคุณวุฒิวิद्याสามารถ มี
ปรีชาฉลาดในการบริหารพระศาสนา ดำรงมั่นคงอยู่ใน
พรหมจรรย์เนกขัมมปฏิบัติ เป็นอจลพรหมจริยาภีรัต มี
วัตตจริยาเป็นที่น่าเลื่อมใส สมควรจะยกย่องให้ดำรงในอัคร
ฐานันดรที่สมเด็จพระราชาคณะสืบไป

จึงทรงพระกรุณาโปรดสถาปนา พระอุบาล์คุณูปมาจารย์
ขึ้นเป็นสมเด็จพระราชาคณะ มีราชทินนามตามที่จารึกใน
สุพรรณบัฏว่า สมเด็จพระธีรญาณมุนี ตรีปิฎกคุณาลังการ
การดีวิสารพุทธปริษัทธิเวเนตา ศัลขันธ์สมาจารวัตรสุนทร มหา
คณิสสร บวรสังฆาราม กามวาสี อรัณยวาสี สถิต ณ วัดจักรวรรดิ
ราชาวาส วรมหาวิหาร พระอารามหลวง มีฐานานุศักดิ์ตั้งฐานา
นุกรมได้ ๑๐ รูป คือ พระครูปลัดสัมพิพัฒน์ธีรอาจารย์ ญาณ
โสภณ วิมลศีลขันธ์สุนทร บวรมหาคณาธิการนายก ปฎิภคธรรม

รักจิต ๑ พระครูวินัยธร ๑ พระครูธรรมธร ๑ พระครูวิศาลสงฆกิจ
พระครูคู่สวด ๑ พระครูวิศิษฎ์สรการ พระครูคู่สวด ๑ พระครู
ญาณวิจักขณ์ ๑ พระครูพิทักษ์สุนทร ๑ พระครูสังฆบริบาล ๑ พระ
ครูสมุห์ ๑ พระครูใบฎีกา ๑

อนึ่ง ทรงพระราชดำริว่า พระมหาโพธิวงศาจารย์ เป็น
พระเถระผู้เจริญในสมณคุณธรรม สัมมาปฏิบัติ ได้ศึกษา
แตกฉานในมคธปริวรรตน์และอรรถธรรมวินัย สามารถสอบได้
ได้สำเร็จกัมเปียญธรรม ๖ ประโยค ทรงพระกรุณาโปรดให้
เป็นพระราชาคณะที่พระปริยัติวงศาจารย์ เป็นชั้นราชในราช
ทินนามเดิม เป็นพระเทพมุนี พระธรรมราชาอนุวัตร และเป็น
ชั้นเทียบรองสมเด็จพระราชาคณะที่ พระมหาโพธิวงศาจารย์
โดยลำดับ ภิรับภาระพระพุทธศาสนา และสังวรรักษาสมณวัตร
ระเบียบปฏิบัติประเพณีราชการ ได้เรียบร้อยเป็นอย่างดีตลอดมา
มีอุตสาหกรรมวิริยะในการประกอบพุทธศาสนกิจเป็นนิตานุหิต
ประโยชน์แก่พุทธจักรและอาณาจักรโดยอเนกประการ กล่าวคือ
เป็นอุทเทศาจารย์สอนพระปริยัติธรรมแก่พระภิกษุสามเณรใน
สำนักเรียนวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม เป็นเจ้าสำนักเรียน
วัดพระบาทมิ่งเมือง จังหวัดแพร่ และวัดพระสิงห์ จังหวัด
เชียงใหม่ เป็นผู้ช่วยเจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ เป็นผู้ช่วยเจ้าคณะ

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๑

เล่ม ๘๘ ตอนที่ ๒๐๒ ราชกิจจานุเบกษา ๓๑ ธันวาคม ๒๕๑๕

จังหวัดแพร่ เป็นเจ้าคณะจังหวัดแพร่ เป็นเจ้าคณะตรวจการ
ผู้ช่วยภาค ๕ เป็นเจ้าคณะตรวจการภาค ๔ เป็นเจ้าคณะตรวจ
การภาค ๕ เป็นเจ้าอาวาสวัดพระบาทมิ่งเมือง จังหวัดแพร่ เป็น
หัวหน้าคณะพระธรรมทูต สายที่ ๔ เป็นประธานกรรมการคณะ
ธรรมพัฒนา เป็นประธานกรรมการสภาธรรมวิจัภาคพายัพ เป็น
ประธานกรรมการวัดพระธาตุดอยสุเทพ เป็นเจ้าอาวาสวัด
พระสิงห์ จังหวัดเชียงใหม่ ตามที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน

นอกจากงานในหน้าที่ดังกล่าวแล้ว พระมหาโพธิวงศาจารย์
ได้ปฏิบัติการในด้านสังคมสงเคราะห์และพัฒนาอีกหลายอย่าง
กล่าวคือ ได้เป็นประธานกรรมการจัดสร้างตึกพยาบาลสงฆ์ ใน
โรงพยาบาลสวนดอก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
และได้เป็นประธานมูลนิธิตึกพยาบาลสงฆ์นี้ด้วย ได้จัดตั้ง
โรงเรียนราษฎร์ขึ้นในวัดพระสิงห์ และเป็นประธานกรรมการ
และผู้จัดการโรงเรียนนี้ เป็นประธานกรรมการศูนย์โรงเรียน
ราษฎร์ของวัดแห่งประเทศไทย ได้จัดให้มีการฝึกอบรมครูและ
นักเรียนโรงเรียนราษฎร์ของวัดต่าง ๆ เพื่อส่งไปพัฒนาหมู่บ้าน
ราษฎร์ตามท้องที่ทุรกันดารในจังหวัด เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง
แพร่ น่าน และเชียงราย นับว่าเป็นประโยชน์ยิ่งแก่ประชาชน
ในท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นอันมาก ได้แต่งปทานุกรมภาษาพื้นเมือง

ภาคพายัพขึ้น เป็นประโยชน์แก่ผู้ใคร่จะศึกษาหาความรู้ในด้าน
ภาษาพื้นเมือง และได้แต่งเทศน์มหาชาติเป็นภาษาภาคพายัพขึ้น
อีกด้วย นับว่าเป็นประโยชน์แก่การพระศาสนาในภาคพายัพ
เป็นอันมาก

สรรพกรณียกิจที่ พระมหาโพธิวงศาจารย์ ได้ปฏิบัติบำเพ็ญ
ดังกล่าวมา ย่อมปรากฏเป็นผลดีแก่การพระศาสนา ประเทศชาติ
และประชาชน และบัดนี้ พระมหาโพธิวงศาจารย์ ก็เจริญด้วย
วรมหาอายุกาล รัตตัญญูเถรกรณธรรม มั่นคงอยู่ในพรหมจรรย์
เนกขัมมปฏิบัติ มีวัดตจริยาเป็นที่นำเลื่อมใส สมควรจะยกย่อง
ให้ดำรงในสมณฐานันดรที่รองสมเด็จพระราชาคณะสืบไป

จึงทรงพระกรุณาโปรดสถาปนา พระมหาโพธิวงศาจารย์
ขึ้นเป็นรองสมเด็จพระราชาคณะ มีราชทินนามตามที่จารึกใน
หิรัณยบัฏว่า พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ ญาณวิสุทธิขริยาปริณายก
ตรีปิฎกคุณาลังการ นานาสถานราชคณินัย สาธุการีธรรมากร
สุนทรศีลาทีขันธ สติธ ฌ วัดพระสิงห์ วรมหาวิหาร พระอาราม
หลวง จังหวัดเชียงใหม่ มีฐานานุศักดิ์ตั้งฐานานุกรมได้ ๘ รูป
คือ พระครูปลัดสุวัฒนโพธิคุณ ไพบูลสมถญาณจาริก อรัญญิก
นุนายก ปิฎกธรรมรักจิต ๑ พระครูวินัยธร ๑ พระภคธรรมธร ๑
พระครูพิศาลศรีกิจ พระครูคู่สวด ๑ พระครูพิศิษฐ์สการ

พระครูคู่สวด ๑ พระครูสังฆบริรักษ์ ๑ พระครูสมุห์ ๑ พระครู
ใบฎีกา ๑

อนึ่ง ทรงพระราชดำริว่า พระมหารัชชมังคลาจารย์ เป็น
พระเถระผู้เจริญในสมณคุณธรรม สัมมาปฏิบัติ ได้ศึกษาแตก
ฉานในมคธปริวรรตและอรรถธรรมวินัย สามารถสอบไล่ได้
สำเร็จภูมิเปรียญธรรม ๗ ประโยค ทรงพระกรุณาโปรดให้
เป็นพระราชาคณะที่พระศรีวิสุทธิวงศ์ พระราชกวี พระชิน-
ทัตตกวี พระธรรมัชฌมุนี และเป็นชั้นเทียบรองสมเด็จพระ
พระราชาคณะที่ พระมหารัชชมังคลาจารย์ โดยลำดับ ก็รับภาระ
พระพุทธศาสนาและสังวรรักษาสถาบันพระเถระปฏิบัติประเพณี
ราชการได้เรียบร้อยเป็นอย่างดีตลอดมา มีอุตสาหะวิริยะในการ
ประกอบพุทธศาสนกิจเป็นหิตานุหิตประโยชน์แก่พุทธจักรและ
อาณาจักรโดยอเนกประการ อาทิ การปริยัติศึกษา เริ่มด้วยเป็น
อุเทศอาจารย์สอนพระปริยัติธรรมแก่พระภิกษุสามเณรในสำนัก
เรียนวัดเทพศิรินทราวาส เป็นกรรมการตรวจสอบความรู้
นักธรรมและบาลีสถาบันหลวง เป็นผู้นำประโยชน์นักธรรมและบาลี
ไปทำการเปิดสอบในจังหวัดต่าง ๆ เป็นผู้นำประโยชน์นักธรรม
ไปทำการเปิดสอบในรัฐกลันตัน ไทรบุรี และปีนัง สหพันธ์
มาเลเซียและไปสังเกตการณ์พระศาสนา ณ นครกัวลาลัมเปอร์

และประเทศสิงคโปร์ การบริหารเป็นสมาชิกสังฆสภา เป็นพระวินัยธรชั้นอุทธรณ์ เป็นพระอุปัชฌายะ เป็นผู้รักษาการในตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดเทพศิรินทราวาส เป็นเจ้าอาวาสวัดเทพศิรินทราวาส เป็นพระวินัยธรชั้นฎีกา เป็นเจ้าคณะภาค ๑ ถึง ๗ และภาค ๑๒ ถึง ๑๕ (ธรรมยุต) ตามที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้ ได้รับแต่งตั้งเป็นอนุกรรมการของมหาเถรสมาคม เพื่อกระทำกิจการต่าง ๆ อันเกี่ยวกับกิจการคณะสงฆ์อีกด้วย

อนึ่ง ในทางเทศนา ก็ปรากฏว่า พระมหารัชชมังคลาจารย์ เป็นผู้ปฏิบัติภาวนาวิหังการวิจิตรไพเราะ สามารถยังกุศลราศีส่วนธรรมส่วนมัยให้สำเร็จแก่มวลพุทธบริษัทได้ในทุกโอกาส นับว่าเป็นองค์ธรรมกถึกผู้ฉลาดในวิธีเทศนา จึงทรงพระกรุณาโปรดยกเป็นพระคณาจารย์เอกในทางเทศนาด้วยผู้หนึ่ง ในด้านการส่งเสริมการศึกษาของชาติ พระมหารัชชมังคลาจารย์ ได้เป็นผู้อุปการะโรงเรียนเทพศิรินทราวาสโดยตลอดและได้เป็นผู้อุปถัมภ์การก่อสร้างอาคารเรียนโรงเรียนนวมราชานุสรณ์ จังหวัดนครนายก จนสำเร็จเรียบร้อย ได้จัดสร้างโรงเรียนมัธยม และโรงเรียนประชาบาล ขึ้นที่วัดศีลขันธาราม จังหวัดอ่างทอง ส่วนในการพระอารามนั้น นับแต่พระมหารัชชมังคลาจารย์ ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดเทพศิรินทราวาสมา ก็ปรากฏว่าได้เอา

เล่ม ๔๘ ตอนที่ ๒๐๒ ราชกิจจานุเบกษา ๓๑ ธันวาคม ๒๕๑๕

ใจใส่ควบคุมดูแลระวางรักษาถาวรวัตถุสิ่งก่อสร้างให้อยู่ในสภาพ
มั่นคงถาวรและสะอาดเรียบร้อยดีขึ้นโดยทั่วพระอาราม เช่น ได้
จัดการซ่อมพระอุโบสถ กุฏิสงฆ์ กำแพงรอบบริเวณพระอาราม
เป็นต้น ได้จัดตั้งฌาปนสถานขึ้นในวัด สร้างศาลาบำเพ็ญกุศล
และกุฏิสงฆ์เพิ่มขึ้นหลายหลัง อนึ่ง พระมหารัชชมังคลาจารย์ได้
ไปดำเนินการพัฒนาวัดสี่คันธาราม จังหวัดอ่างทอง ซึ่งเป็น
วัดในเขตปกครอง ให้เจริญรุ่งเรืองขึ้นเป็นอันมาก

สรรพกรณียกิจที่ พระมหารัชชมังคลาจารย์ ได้ปฏิบัติ
บำเพ็ญดังกล่าวมา ย่อมปรากฏเป็นผลดีแก่การพระศาสนา
ประเทศชาติและประชาชน และบัดนี้ พระมหารัชชมังคลาจารย์
ก็เจริญด้วยวรมหาอายุกาล รัตตัญญูเถรกรณธรรม มั่นคงในพรหม-
จรรย์เนกขัมมปฏิบัติ มีวัดจรรยาเป็นที่นำเลื่อมใส เป็นหลัก
อยู่ในคณะธรรมยุติกายูปหนึ่ง สมควรจะยกย่องให้ดำรงใน
สมณฐานันดรที่รองสมเด็จพระราชาคณะสืบไป

จึงทรงพระกรุณาโปรดสถาปนา พระมหารัชชมังคลาจารย์
ขึ้นเป็นรองสมเด็จพระราชาคณะ มีราชทินนามตามที่จารึกใน
หิรัณยบัฏว่า พระสาสนโสภณ วิมลญาณอดุล ตรีปิฎกคุณ-
ประสาธน์วิภูสิต ธรรมยุติกคณิสสร บวรสังฆาราม กามวาสี
สถิต ณ วัดเทพศิรินทราวาส ราชวรวิหาร พระอารามหลวง

เล่ม ๘๕ ตอนที่ ๒๐๒ ราชกิจจานุเบกษา ๓๑ ธันวาคม ๒๕๑๕

มีฐานานุศักดิ์ตั้งฐานานุกรมได้ ๘ รูป คือ พระครูปลัดอรอด
จริยานุกิจ พิพิธธรรมโกศล วิมลสุตาคม อุดมคณานุนายก
ตรีปิฎกญาณวิจิตร ๑ พระครูวินัยธร ๑ พระครูธรรมธร ๑ พระครู
พิศิษฐ์สรเวท พระครูคู่สวด ๑ พระครูพิเศษสรวุฒิ พระครูคู่สวด ๑
พระครูสังฆวุฒิกิจ ๑ พระครูสมุห์ ๑ พระครูใบฎีกา ๑

อนึ่ง ทรงพระราชดำริว่า พระธรรมปิฎก เป็นพระเถระ
ผู้เจริญในสมณคุณธรรมสัมมาปฏิบัติ ได้ศึกษาแตกฉานใน
มคธปริวรรตน์และอรรถธรรมวินัย สามารถสอบไล่ได้สำเร็จ
ภูมิเปรียญธรรม ๘ ประโยค ทรงพระกรุณาโปรดให้เป็นพระราชา
คณะที่ พระแก้ววงศ์ เป็นชั้นราชในราชทินนามเดิม เป็น
พระเทพเวที และพระธรรมปิฎก โดยลำดับ ก็รับภาระพระ
พุทธศาสนา และสังวรรักษาสมณวัตรระเบียบปฏิบัติประเพณี
ราชการได้เรียบร้อย สมควรแก่ตำแหน่งเป็นอย่างดี มีอุตสาหะ
วิริยะในการประกอบพุทธศาสนกิจ เป็นหตานุหิตประโยชน์แก่
พุทธจักรและอาณาจักรโดยอเนกประการ อาทิ การปริยัติศึกษา
เริ่มด้วยเป็นอุเทศอาจารย์ สอนพระปริยัติธรรมแก่พระภิกษุ
สามเณรในสำนักเรียนวัดพระเชตุพน เป็นกรรมการตรวจสอบ
ความรู้นักธรรมและบาลีสนามหลวง เป็นผู้นำประโยชน์นักธรรม
และบาลีไปทำการเปิดสอบในจังหวัดต่าง ๆ เป็นกรรมการ

เล่ม ๘๘ ตอนที่ ๒๐๒ ราชกิจจานุเบกษา ๓๑ ธันวาคม ๒๕๑๕

สภามหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย เป็นกรรมการตรวจชำระคัมภีร์
ฎีกาแห่งพระไตรปิฎก เป็นผู้นำประโยชน์คุณธรรมไปทำการเปิด
สอบในรัฐกลันตัน และไทรบุรี สหพันธ์มาเลเซีย เป็นกรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิสภาการศึกษาคณะสงฆ์ อนึ่ง พระธรรมปิฎกได้
จัดตั้งสำนักเรียนภาษาบาลีขึ้นที่วัดบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี และ
ที่วัดเพชรสมุทร จังหวัดสมุทรสงคราม ปรากฏว่าเจริญก้าวหน้า
มาจนในปัจจุบัน การบริหาร ได้เป็นเจ้าของาวาสวัดบ้านโป่ง
จังหวัดราชบุรี เป็นเจ้าคณะอำเภอบ้านโป่ง เป็นพระอุปัชฌายะ
เป็นเจ้าคณะจังหวัดสมุทรสงคราม เป็นสมาชิกสังฆสภา เป็น
เจ้าคณะตรวจการผู้ช่วยภาค ๗ เป็นกรรมการบริหารคณะสงฆ์
ไทย เป็นพระวินัยธรชั้นฎีกา เป็นเจ้าอาวาสวัดเพชรสมุทร
จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นรองเจ้าคณะภาค ๑๕ เป็นเจ้าคณะ
ภาค ๑๕ เป็นกรรมการมหาเถรสมาคม เป็นกรรมการอำนวยการ
พัฒนาวัด เป็นกรรมการกองอำนวยการงานพระธรรมทูต และ
เป็นเจ้าอาวาสวัดปทุมคงคา ตามที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน อนึ่ง
เป็นที่ประจักษ์ว่า พระธรรมปิฎก เป็นผู้ที่มีปฏิภาณโวหารในทาง
เทศนาเป็นอย่างดียิ่ง สามารถยังกุศลราศีส่วนธรรมสวนมัยให้
สำเร็จแก่มวลพุทธบริษัทได้ในทุกโอกาส ปรากฏเป็นที่นิยม
ชมชอบของพุทธศาสนิกชนโดยทั่วไป ส่วนการพระศาสนาใน

เล่ม ๘๘ ตอนที่ ๒๐๒ ราชกิจจานุเบกษา ๓๑ ธันวาคม ๒๕๑๕

ต่างประเทศ พระธรรมปิฎก ได้ไปปฏิบัติศาสนกิจในประเทศ
พม่าหลายคราว กล่าวคือ ได้เป็นองค์สังฆคณาธิการะในคณะสงฆ์
ไทยไปร่วมปฏิบัติงานนวัตรสังคายนาพระไตรปิฎก ทุติยสันนิบาต
ไปร่วมปฏิบัติงานนวัตรสังคายนาพระไตรปิฎก และร่วมงาน
ฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ ไปร่วมประชุมสังคายนาอรรถกถา
พระไตรปิฎก นับว่าเป็นประโยชน์ยิ่งในการพระศาสนา และ
เป็นเกียรติแก่คณะสงฆ์ไทย

สรรพกรณียกิจซึ่ง พระธรรมปิฎก ได้ปฏิบัติบำเพ็ญ
ดังกล่าวมา ย่อมปรากฏเป็นผลดีแก่การพระศาสนา ประเทศ
ชาติและประชาชน และบัดนี้ พระธรรมปิฎก ก็เจริญด้วย
วรมหาอายุกาลรัตตัญญูเถรกรณธรรม มั่นคงในพรหมจรรย์
เนกขัมมปฏิบัติ มีวัตรจริยาเป็นที่น่าเลื่อมใส สมควรจะยกย่อง
ให้ดำรงในสมณฐานันดรที่รองสมเด็จพระราชาคณะสืบไป

จึงทรงพระกรุณาโปรดสถาปนา พระธรรมปิฎก ขึ้นเป็น
รองสมเด็จพระราชาคณะ มีราชทินนามตามที่จารึกในหิรัญบัฏ
ว่า พระธรรมวโรดม บรมญาณอดุล สุนทรนายก ตรีปิฎก
คุณาลังการวิภูสิต บริหารกิจสาทร มหาคณิสสร บวรสังฆาราม
คามวาสี สถิต ณ วัดปทุมคงคา ราชวรวิหาร พระอารามหลวง
มีฐานานุกาถตั้งฐานานุกรมได้ ๘ รูป คือ พระครูปลัดสุวัฒน-

สุตคุณ วิบูลคณิสสร ชูราทรมหากณมานุชก ๑ พระครูวินัยธร ๑
พระครุธรรมธร ๑ พระครูศัพทวิมล พระครูคู่สวด ๑ พระครู
มงคลวิลาส พระครูคู่สวด ๑ พระครูสังฆรักษ์จิต ๑ พระครูสมุห์ ๑
พระครูใบฎีกา ๑

ขออาราธนาพระคุณผู้ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณฐานันดร
เพิ่มอิสริยยศในครั้งนี จงรับธุระพระพุทธานุศาสน์ เป็นภาระ
สั่งสอน ช่วยระงับอธิกรณ์ และอนุเคราะห์พระภิกษุสามเณร
ในคณะและในพระอาราม ตามสมควรแก่กำลังและอิสริยยศซึ่ง
พระราชทาน^๕ และจงเจริญอายุ วรรณะ สุข พล ปฏิภาณ
คุณสารสิริสวัสดิ์ จิรัฏฐิติ วิรุพหิไพบูลย์ ในพระพุทธานุศาสน์
เทอญ

ประกาศ ณ วันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๕ เป็น
ปีที่ ๒๗ ในรัชกาลปัจจุบัน